

Аннотация к рабочей программе по родной (бурятской литературе) 3 класс

3 классай түрэлхи хэлэ үзэхэ тобшо тайлбари иимэ журамшуулхан баримта бэшэгүүд дээрэ үндэһэлнэ:

Документами федерального уровня:

1. Конституция РФ;
2. Федеральный Закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 №273-ФЗ;
3. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 22.03.2021 № 115 «Об утверждении порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам начального общего, основного общего и среднего общего образования»;
4. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 06.10.2009 №373 «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (в редакции приказа Министерства образования и науки РФ от 11.12.2020 №712);
5. Постановление главного государственного санитарного врача РФ от 28 сентября 2020г. № 28 «Об утверждении санитарных правил СП 2.4.3648-20 «Санитарно – эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи»;
6. Постановление главного государственного санитарного врача РФ от 28 января 2021г. № 2 «Об утверждении санитарных правил и норм СанПин 1.2. 3685 -21 «Гигиенические нормативы и требования к обеспечению безопасности и (или) безвредности для человека факторов среды обитания»;
7. Правила СП 3.1/ 2.4.3598-20 «Санитарно - эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации работы образовательных организаций и других объектов социальной инфраструктуры для детей и молодежи в условиях распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19)», утвержденным постановлением главного санитарного врача РФ от 30.06.2020г. № 16 в целях предупреждения новой коронавирусной инфекции;
8. Приказ Министерства просвещения России от 20.05.2020 N 254 "Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования, осуществляющие образовательную деятельность»;

Документами регионального уровня:

1. Закон Республики Бурятия от 13.12.2013г. № 240-V «Об образовании в Республике Бурятия».

Документами общеобразовательного учреждения:

1. Устав МБОУ Могсохонская средняя общеобразовательная школа имени Дамдинжапова Ц-Д.Ж.
2. Образовательная программа начального общего образования МБОУ Могсохонская СОШ имени Дамдинжапова Ц-Д.Ж.
3. Учебный план МБОУ Могсохонская СОШ

3-дахи классай «Түрэлхи хэлэн» номой удха «Буряад хургуулиин программанууд» гэхэн программа дээрэ үндэһэлнэ. Буряад Уласай Болбосоролой болон эрдэм ухаанай яаманаар зүбшөөгдэхэн Содномов С.Ц., Жамбалова Д.П., Дулмаева Б.-Х. О. авторнуудай, 3-дахи класс.- Улаан – Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2012 он хуралсалай ном хэрэглэгдэнэ. Эхин класста үзэгдэхэ түрэлхи хэлэнэй шэнэ программа хадаа мүнөөнэй шэнэ ФГОС-ой эрилтэдэ харюусамаар зохёогдоһон байна.

Түрэлхи хэлэнэй программа үхибүүдэй наһанда, хүгжэлтэдэнь таарамжатайгаар зохёогдоһон байха. Эхин шатада шэнэ эрилтэнүүд табигдана. Тэдэ эрилтэнүүд үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ гүрэн түрын харасын ондоо болоһониие харуулна. Тус программын гол шэглэлнүүд гээшэ хадаа иимэнүүд:

1. Уншаха шадабаритай болгохо.
2. Харилсаха шадабаритай болгохо

ФУП-ай ёһоор буряад хэлэн ба түрэлхи хэлэн хоёрто бүхыдөө 6 час үгтэнэ, тиимэһээ түрэлхи хэлэндэ багшын дурадхалаар 3 час үгтэнэ.

3-дахи класста түрэлхи хэлэ үзэлгын зорилгонууд

Эхин классуудта түрэл хэлэ зааха *тодорхой зорилгонууд* гэхэдэ:

- Хэлэн ухаан хоёрой хоорондо нягта холбоотой байдаг дээрэһээ үхибүүдые түрэл хэлэндэнь хургахадаа, тэдэнэй ухаан бодолые хүгжөөхэ, баяжуулха.
- Нурагша бүхэниие зүбөөр, уран гоёор, удхыень ойлгон уншаха дадалтай болгохо.
- Түрэл арадай ёһо заншалнуудые болон сэсэн мэргэн хургаалнуудые ойлгуулха.
- Эхэ орондоо, түрэнэн тоонто нютагтаа, түрэл хэлэндээ, арад зондоо, бэшэшье үндэһэтэндэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ.
- Нурагшадай аман хэлэлгые хэшээл бүхэндэ баяжуулангаа, тэдэниие эли тодоор, литературна хэлэн дээрэ хэлүүлжэ, ханал бодолыень алдуугүйгөөр, сэбэр гоёор бэшүүлжэ хургаха мэтэ.

Нуралсалай түсэблэн дүнгүүд

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты)

- өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно).

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ (прогнозировать);
- өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон тусхай критеринүүдээр шалгаха;
- багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Оршон тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД):

- номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгтэй үүргэ ойлгохо);
- зураг хаража гү, али текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо;
- багшатаяа болон нүхэдтгээ хамта дүн гаргаха;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ, текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- өөрынгөө ханал бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха;
- хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;
- уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;
- классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаяа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха тухайгаа хэлсэхэ;
- хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдэ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Түрэлхи хэлээр шадабари (предметные результаты):

- багшын, нүхэдэйнгөө хөөрэн, уншсан текст хадуун абаха;
- уншсан текстынгээ удхыень ойлгон, нэгэ жэгдээр, уран гоеор, үгэнүүдые бүхэлээрнь уншаха;
- ойлгон уншаха зуураа, логическа сохилто ба мэдүүлэлнүүдэй хоорондох зогсолто баримталан уншаха, текстынгээ удхые аянгатайгаар харуулжа шадаха;
- нурагшад абяагүйгөөр ба шангаар уншсан тухайгаа багшын табиһан асуудалнуудта гүйсэд дүүрэн харюу үгэжэ шадаха;
- рассказ соохи үйлын нубарил оложо шадаха;
- уншсан текстые өөрынгөө аргаар хубинуудта хубааж, өөһэдөө түсэб табяад, текстээ тобшоор түүбэрилэн хөөрэжэ шадаха;
- уншсан текстынгээ удхые, илангаяа басниин удхые ойлгоод, тобшохоноор, хэлэжэ үгэхэ;
- үйлэдэгшэ нюурнуудые, байгаали, үйлэ харуулһан үгэнүүдые, мэдүүлэлнүүдые текст сооһоо өөрөө оложо, тэдэнэй хэрэг ябадалые сэгнэжэ шадаха.

«ТҮРЭЛХИ ХЭЛЭН» ПРОГРАММЫН ГОЛ БҮЛЭГҮҮД

1. Мэндэ амар, хургуули! – 1 ч (1 хуби)
2. Түрэлхи нангин хэлэмнай, түшэһэн нангин нютагнай – 11 ч
3. Арадай аман зохёолнууд алтанһаа үнэтэй булашамнай – 11 ч
4. Уран шүлэгэй долгин дээрэ – 4 ч
5. Хүн болохо багаһаа – 12 ч
6. Уран шүлэгэй долгин дээрэ – 4 ч
7. Ульгэрнүүд – 8 ч.
8. Уран шүлэгэй долгин дээрэ – 6 ч.
9. Буряад арадай һайндэр – Сагаалган - 15 ч (2 хуби)
10. Уран шүлэгэй долгин дээрэ – 3 ч
11. Буряад уран зохёолой эхи табигшад – 8 ч
12. Үхибүүдэй дуратай уран зохёолшод – 8 ч
13. Уран шүлэгэй долгин дээрэ – 3 ч
14. Литературна онтохонууд – 3 ч
15. Уран шүлэгэй долгин дээрэ – 5 ч

Хамта – 102 саг.

Багшын ба үхибүүдэй хэрэглэхэ литература:

1. С.Ц.Содномов, Д.Д.Шойнжонова, Д-Ц.Х. Бадмаева «Түрэлхи хэлэн», 1-2 хубинууд, 2012
2. С.Ц.Содномов, Д.Д.Шойнжонова, Д-Ц.Х. Бадмаева Ажалай дэбтэр 1-2 хубинууд, 2012
3. С.Ц.Содномов методическа дуралхалнууд: Түрэлхи хэлэн 4 класс, У-Удэ: «Бэлиг хэблэл», 2012
4. С. Ц. Содномов. Эхин классудта уншалгын зарим асуудалнууд У-Удэ: «Бэлиг хэблэл», 2010